

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΑ

ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΑΣ ΤΟ ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΗΜΕΡΑ

ΟΧΥΡΩΜΑΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΠΑΡΑΛΙΑΣ :

- ΚΑΣΤΡΟ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΑ
- ΚΑΣΤΡΟ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
- ΚΑΣΤΡΟ ΜΠΟΥΚΑΣ

Εργασία των μαθητών της ΣΤ' τάξης του σχολείου μας αφιερωμένη στα
100 χρόνια από την απελευθέρωση της Πρέβεζας

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ

Ο Παντοκράτορας είναι ένας παραθαλάσσιος οικισμός σε απόσταση 2 χιλιομέτρων δυτικά της

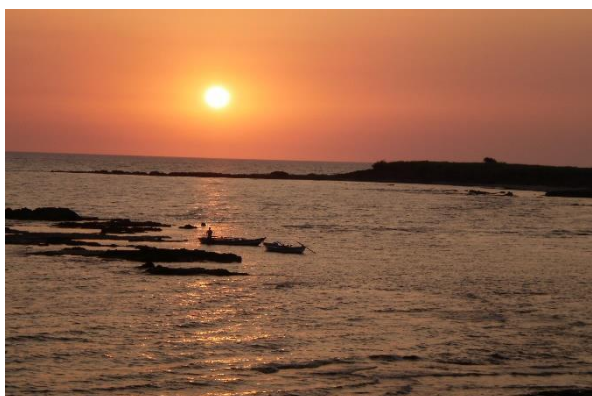

Πρέβεζας προς την πλευρά του Ιονίου Πελάγους. Ιδρύθηκε αμέσως μετά την Μικρασιατική Καταστροφή κι εγκαταστάθηκαν κατ' αρχήν 57 προσφυγικές Ελληνικές οικογένειες που προέρχονταν κυρίως από παραλιακές περιοχές της Μικράς Ασίας. Σήμερα ελάχιστοι από

τους πρώτους κατοίκους βρίσκονται στη ζωή και η κατοίκηση συνεχίζεται από τους απογόνους των προσφύγων καθώς και από νέους κατοίκους που διαρκώς προστίθενται, αφού η περιοχή του θεωρείται η ομορφότερη της Πρέβεζας και αποτελεί τόπο έλξης.

Αποτελεί τουριστικό προορισμό για όσους επιθυμούν ήρεμες διακοπές και όσους ενδιαφέρονται για θαλάσσιες δραστηριότητες.

Το ηλιοβασίλεμα στην περιοχή είναι μοναδικό και η θέα προς τη θάλασσα σαγηνευτική. Παρ'

όλες τις παρεμβάσεις της σύγχρονης εποχής, η γραφικότητα στο Παντοκράτορα διατηρείται και αποτελεί αγαπημένο προορισμό περιπάτου.

Η θάλασσα του Παντοκράτορα αποτελεί σημαντικό ψαρότοπο και εφαρμόζονται σχεδόν όλοι οι τρόποι ψαρέματος. Ο θαλάσσιος βυθός χαρακτηρίζεται από τις συχνές

εναλλαγές τοπίου, την άφθονη θαλάσσια πανίδα, την εναλλαγή βαθών και την ύπαρξη βραχωδών συμπλεγμάτων που αποτελούν καταφύγιο σχεδόν όλων των ειδών ψαριών που συναντώνται στις ελληνικές θάλασσες. Η περιοχή είναι ιδανική για ψαροντούφεκο.

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΑ

Το Κάστρο του Παντοκράτορα, χτισμένο από τον Αλή Πασά το 1807 είναι στολίδι που αξίζει να επισκεφθεί κανείς να το εξερευνήσει και να απολαύσει τη θέα προς το Ιόνιο Πέλαγος, τη Λευκάδα και το Άκτιο. Πλήθος εκδηλώσεων (θέατρο, μουσική κλπ) φιλοξενούνται σ' αυτό τους μήνες Ιούνιο, Ιούλιο και Αύγουστο.

ΟΝΟΜΑΣΙΑ (αναφορές)

Η περιοχή πήρε το όνομα Παντοκράτορας από την εκκλησία που υπήρχε στη θέση του Κάστρου.

Κατά τη διάρκεια της Γαλλικής κατοχής (Ιούλιος 1797 - Οκτώβριος 1798) κτίσθηκε η εκκλησία του Παντοκράτορα στη θέση που σήμερα υπάρχει το φρούριο - κάστρο προκειμένου να εκτελούν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα οι ναύτες του Γαλλικού στόλου, όταν τα πλοία τους δεν μπορούσαν να εισπλεύσουν στο στενό στόμιο του Αμβρακικού.

Το όνομα, μπορούμε να το βρούμε και στις εξής ιστορικές αναφορές: Κατά τα αιματηρά γεγονότα του 1798 και την κατάληψη της περιοχής από τον Αλή Πασά, η εκκλησία καταστράφηκε: *".....εκάησαν αι συνοικίαι Αγίου Γεωργίου όπου νυν το ομώνυμον φρούριον και το παρεκκλήσιον του Παντοκράτορος, όπου το φερώνυμον φρούριο"* (ΔΗΜΑΡΑΤΟΣ ο.π. 656, ΒΑΣΙΛΑΣ,Ναοί,268).

Παράλληλα ο Νικ. Ζιάγκος αναφέρει (Για την επίθεση Αρβανιτών του Αλή Πασά στα παραπάνω γεγονότα): *Στη μάχη έπεσαν 400, αιχμαλωτίσθηκαν 1.000 γυναικόπαιδα, 200 Γάλλοι παραδόθηκαν στη Νικόπολη και 87 Έλληνες με τον Περραιβό έφτασαν στον Παντοκράτορα, μπήκαν σε 3 καράβια κι έφυγαν...."*(ΖΙΑΓΚΟΣ, Τουρκοκρατημένη Ήπειρος, 342) Σύμφωνα με τον Φιλαδελφέα ο οποίος επισκέφθηκε την περιοχή, ο ναός παρέμεινε μετά την ανέγερση του φρουρίου και οι Τούρκοι τον μετέτρεψαν σε πυριτιδαποθήκη και γι' αυτό δεν μπόρεσε να τον επισκεφθεί.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΣΩΤΗΡΟΣ

Είναι ο ναός του οικισμού Παντοκράτορα. Το τέμπλο έχει σύμφωνα με την Ορθόδοξη πίστη αυστηρή διάταξη τόσο ως προς την αρχιτεκτονική του, όσο και ως προς τη διάταξη των εικόνων που φέρει.

Δεξιά της Ωραίας Πύλης βρίσκεται η εικόνα της Παναγίας βρεφοκρατούσας (στον τύπο της Οδηγήτριας), ενώ στα αριστερά της η εικόνα του Χριστού (στον τύπο του Παντοκράτορα) με επιπλέον επιγραφή "ο Ζωοδότης". Αμέσως μετά την εικόνα της Παναγίας στο ένα άκρο βρίσκεται η εικόνα που αναπαριστά τη σκηνή της Μεταμόρφωσης ενώ στο άλλο άκρο του τέμπλου βρίσκεται η εικόνα του Αγίου Ιωάννη. Οι εικόνες φιλοτεχνήθηκαν από τον Φώτη Κόντογλου με δαπάνη του Δήμου Πρέβεζας το 1954 κατά τη διάρκεια της θητείας του Ιωάννου Μουστάκη ως Δημάρχου Δήμου Πρέβεζας (1951 - 1959).

Σήμερα ο ναός αυτός έχει γκρεμιστεί και στη θέση του χτίστηκε νέος ναός και ελπίζουμε μετά την αποπεράτωσή του να δούμε το τέμπλο και τις εικόνες

από τον Φώτη Κόντογλου στην αρχική τους θέση.

Λεπτομέρειες των εικόνων

Ο Χριστός Ζωοδότης :

Ο Χριστός απεικονίζεται κατ' ενώπιον έως λίγο πιά κάτω από τη μέση στον

τύπο του Παντοκράτορα ως Ζωοδότη. Φορά πορφυρό χιτώνα με χρυσό clonus και ιμάτιο λαδοπράσινο, που πέφτει από τον δεξιό ώμο και καλύπτει ολόκληρη τη δεξιά πλευρά του σώματος. Με το δεξί χέρι ευλογεί ενώ με το αριστερό κρατά κλειστό χρυσοποίκιλτο Ευαγγέλιο. Το βάθος είναι χρυσό, ενώ μια διπλή γραμμή διαγράφει την περιφέρεια του ένσταυρου φωτοστέφανου που είναι επίσης χρυσό και με αυτό τον τρόπο

ξεχωρίζει από το χρυσό βάθος. Στις κεραίες του σταυρού γράφεται η επιγραφή Ο ΩΝ. Στο χρυσό βάθος δεξιά κι αριστερά από το φωτοστέφανο διακρίνονται δύο επιγραφές, η συντομογραφημένη ΙC ΧC και πιο κάτω το προσωνύμιο Ο Ζωοδότης. Πάνω από τον δεξιό ώμο του Χριστού και πάλι στο χρυσό βάθος η επιγραφή ΔΩΡΕΑ ΔΗΜΟΥ ΠΡΕΒΕΖΑΣ ΕΠΙ ΔΗΜΑΡΧΙΑΣ ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ 1954. Πάνω από τον δεξιό ώμο της μορφής του Χριστού, η υπογραφή του καλλιτέχνη: ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΦΩΤΙΟΥ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ ΚΥΔΩΝΙΕΩΣ.

Η Παναγία Οδηγήτρια :

Η Θεοτόκος βρεφοκρατούσα στον τύπο της Οδηγήτριας ζωγραφίζεται στο χρυσό βάθος, φορά μαφόριο και λαδοπράσινο ιμάτιο με χρυσή παρυφή. Το χρυσό φωτοστέφανο και εδώ ξεχωρίζει με διπλή ερυθρή γραμμή από το χρυσό βάθος. Πάνω από τη μορφή της Παναγίας δεξιά κι αριστερά υπάρχει η επιγραφή συντομογραφημένη ΜΗΤΗΡ

ΘΕΟΥ, ενώ ακολουθεί στα δεξιά όπως βλέπει ο θεατής το προσωπύμιο Η ΟΔΗΓΗΤΡΙΑ. Ο Χριστός εμφανίζεται "ως παιδί τριετές, πλην με έκφρασιν ωρίμου ανδρός", σύμφωνα με τα λόγια του Αποστόλου Παύλου *εις άνδρα τέλειον, εις μέτρον ηλικίας του πληρώματος του Χριστού*. Φορεί ανοικτό πράσινο χιτώνα και πάνω από αυτόν "χρυσοκονδυλισμένο" ιμάτιο. Με το δεξί χέρι ευλογεί, ενώ με το αριστερό κρατά στις άκρες των δακτύλων του κλειστό ειλητάριο. Ο Χριστός φέρει ένσταυρο χρυσό φωτοστέφανο με την επιγραφή στις κεραίες του σταυρού Ο ΩΝ.

Οι μορφές βασίζονται σε μεταβυζαντινά πρότυπα με πρόσωπα που αποπνέουν ηρεμία. Πάνω από τη μορφή του Χριστού διακρίνεται συντομογραφημένα η επιγραφή ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ. Πάνω από τον δεξιό ώμο της Παναγίας στο χρυσό βάθος διακρίνεται η υπογραφή του καλλιτέχνη ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΦΩΤΙΟΥ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ ΚΥΔΩΝΙΕΩΣ.

ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Με απόφαση της Επιτροπής Απαλλοτριώσεως το 1932 χορηγήθηκαν οικόπεδα στους κατοίκους του Παντοκράτορα καθώς επίσης και σχολικός κήπος επτά (7) στρεμμάτων σύμφωνα με το τοπογραφικό: «ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΟΜ. ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ»

(1966)

Στην τοποθεσία αυτή λειτούργησε από το 1928 το Δημοτικό Σχολείο Παντοκράτορα «μετά σχολικού κήπου», όπως αναφέρουν έγγραφα και ο κήπος αργότερα νοικιάζονταν στους κατοίκους του Παντοκράτορα, τα δε έσοδα πήγαιναν στη Σχολική Εφορεία για τις ανάγκες του σχολείου.

(1971)

(1966)

Αρχεία από τη λειτουργία του σχολείου υπάρχουν από το σχ. έτος 1951-52. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι εκείνη τη χρονιά λειτούργησε με αριθμό 32 μαθητών, το 1952-53 λειτούργησε με 30 μαθητές ενώ το 1953-54 είχε 33 μαθητές.

Σήμερα στη θέση του παλιού Δημοτικού λειτουργεί το Νηπιαγωγείο Παντοκράτορα (11^ο Νηπ/γείο).

ΤΟΠΟΝΥΜΙΑ

1. **Παργινόσκαλα:** Η θάλασσα στην περιοχή του Πεδίου Βολής δυτικά του οικισμού και κατ' επέκταση η ευρύτερη γύρω περιοχή (Παργινόσκαλα ονομάστηκε γιατί εκεί "έπιαναν" τα Παργινά καΐκια που έφερναν ψάρια και άλλα προϊόντα και έπαιρναν άλλου είδους προμήθειες).

Στις 23.9.1944 εκτελέστηκαν κατά τη διάρκεια του εμφυλίου περίπου 130 μέλη του ΕΑΜ και της ΕΠΟΝ. Έχει ανεγερθεί μνημείο στην περιοχή και κάθε χρόνο γίνεται επιμνημόσυνη δέηση.

2. **Τσαρλαμπάς:** Κτηματική περιοχή δυτικά του οικισμού, που αποτελούσε διανομή στους πρόσφυγες Μικρασιάτες κατοίκους του οικισμού Παντοκράτορα, προκειμένου να προβούν σε καλλιέργειες μετά την εγκατάστασή τους το 1923. Ανήκε η περιοχή η μέρος της επί Τουρκοκρατίας στην μητέρα του Οδυσσέα Ανδρούτσου, Ακριβή Τσαρλαμπά.

3. **Αλωνάκι:** Η κολυμβητική ακτή δυτικά του Πεδίου Βολής και εφαιπόμενη της περιοχής Τσαρλαμπά. Παραλία με ψιλή άμμο, με βάθος ιδανικό για παιδιά και όσους δεν γνωρίζουν καλό κολύμπι.

4. **Τζαμαλί:** Κτηματική περιοχή δυτικά της περιοχής Τσαρλαμπά.

5. **Βρυόλακας:** Κτηματική περιοχή
6. **Φυλακές:** Η περιοχή του Παντοκράτορα
7. **Φωκιά:** ακτή
8. **Μύτη Μικρή:** ακτή
9. **Καρεκλάκι:** ακτή
10. **Μύτη Μεγάλη:** ακτή
11. **Καλή - μπαμπας (Κάλμπαμπας, Γκάλμπαμπας) *** (Θέση παλιού πολυβολείου)

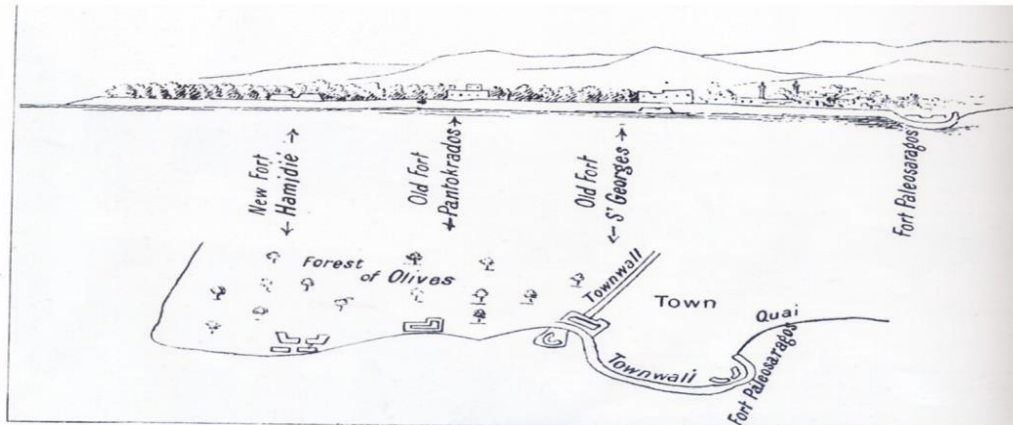
12. **Πεδίο Βολής:** παλιό πεδίο βολής

13. **Ράχες:** Κτηματική περιοχή
14. **Σκαμούλα:** Κτηματική περιοχή

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ-ΟΧΥΡΩΜΑΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

Ο έλεγχος του στομίου του Αμβρακικού κόλπου έπαιξε σπουδαίο ρόλο στην παραγμένη περίοδο από τα τέλη του 15ου αιώνα και μετά.

135. 1897. Σχέδιο (όψη και κάτοψη) της Πρέβεζας από τον Ντε Γιόρντεϊ, όπου φαίνονται οι θέσεις των φρουρίων στην είσοδο Αμβρακικού κόλπου. Μεταξύ αυτών και το φρούριο Χαμιδιέ (στη περιοχή του πεδίου βολής μετά τον Παντοκράτορ)
135. 1897. A plan of Preveza by de Yorday, where the castles are noted.

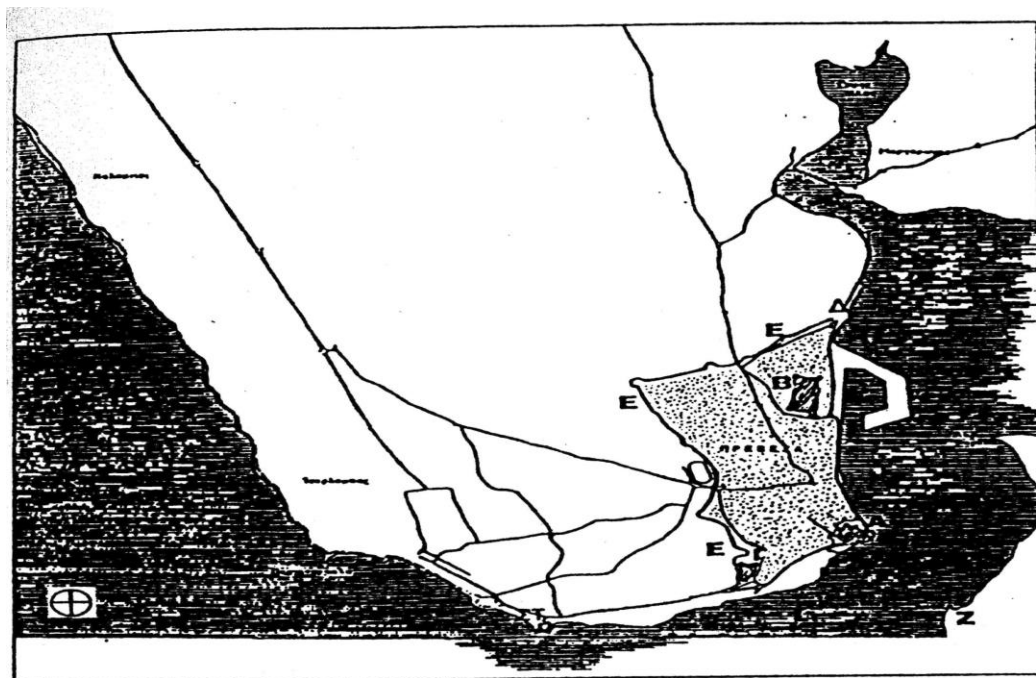
Η ασφάλεια των θαλάσσιων δρόμων που ένωναν την Αδριατική θάλασσα με την Ανατολική Μεσόγειο μέσα από το Ιόνιο Πέλαγος, ήταν ζητούμενο που ήθελαν να εξασφαλίσουν οι Ευρωπαίοι απέναντι στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Ο έλεγχος των περιοχών από τις οποίες διέρχονταν ήταν αναγκαίος και γι' αυτό οι επιθέσεις κατάληψης επίκαιρων θέσεων, συχνές.

Κι άλλοι λόγοι, πέραν της ελεύθερης ναυσιπλοΐας, όπως η πλούσια σε παραγωγή ενδοχώρα της περιοχής την έκαναν περιζήτητη.

Επομένως, η δημιουργία οχυρωματικών - υποστηρικτικών έργων από όσους την κατείχαν ήταν επακόλουθο να αποτελεί ιδιαίτερη αμυντική φροντίδα.

Οι αμυντικές παραλιακές γραμμές κατά την Τουρκοκρατία

Φρούρια Περιοχής Πρέβεζας

- A. Παλιοσάραγα
- B. Αγίου Ανδρέα
- Γ. Αγίου Γεωργίου
- Δ. Προμαχώνας Βρυσούλας
- Ε. Περιμετρική τάφος
- ΣΤ. Παντοκράτορα
- Ζ. Ακτίου

: Φρούρια περιοχής Πρέβεζας. (Γ, Βελένης, Οι οχυρώσεις της Πρέβεζας και της ευρύτερης περιοχής, ΠΧ 36, 22).

1. Παλιοσάραγα ή κάστρο Μπούκας
2. Αγίου Ανδρέα
3. Αγίου Γεωργίου
4. Προμαχώνας Βρυσούλας
5. Περιμετρική Τάφος ή Τάπια
6. Παντοκράτορα
7. Ακτίου ή κάστρο Πούντας

ΚΑΣΤΡΟ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΑ

Α) Τοποθεσία-ονομασία

Σε απόσταση ενός χιλιομέτρου περίπου δυτικά της πόλης της Πρέβεζας , πάνω στην παραλία και ακριβώς στο γύρισμα της ακτής προς το Ιόνιο πέλαγος , υψώνεται το φρούριο του Παντοκράτορα. Ο Σπύρος Αραβαντινός αναφέρει ότι το φρούριο πήρε το όνομά του από την εκκλησία του Παντοκράτορα που βρισκόταν εκεί πριν την ανέγερσή του και έδωσε το όνομά της και στον γειτονικό οικισμό. Οι ευρωπαίοι το ονόμαζαν «Ενετικό» ή «Βενετσιάνικο» κάστρο. Οι Τούρκοι «ουτς καλέ» , «ουτς» =uc=(τουρκ.)άκρη ,τέρμα ,σύνορο.

Το κάστρο του Παντοκράτορα , έχει τη δυνατότητα ελέγχου τόσο του ανοικτού πελάγους όσο και του στομίου του Αμβρακικού. Η κατασκευή εξάλλου του επιθαλάσσιου προμαχώνα , με νοτιοδυτική κατεύθυνση , επιβεβαιώνει την υπόθεση αυτή.

Το σχέδιο του φρουρίου μελέτησε για λογαριασμό του Αλή πασά ο Γάλλος αξιωματικός F. Guillaume de Vaudoncourt. Πιο συγκεκριμένα ο Σ. Αραβαντινός αναφέρει ότι οι Γαλλικές αρχές της Κέρκυρας έστειλαν στην Ήπειρο τον αντισυνταγματάρχη του μηχανικού Vaudoncourt ο οποίος κατά την

παραμονή του στην αυλή του Αλή θα είχε την ευθύνη της κατασκευής των αμυντικών έργων. Βέβαια αυτή η αποστολή κάλυπτε σκοπιμότητες της στρατηγικής των Γάλλων στην Ήπειρο και την Αλβανία. Με την ευθύνη λοιπόν και τις υποδείξεις Γάλλου στρατιωτικού μηχανικού ο Αλής κατασκεύασε το φρούριο του Παντοκράτορα το **1807**.

Σύμφωνα με μελέτη του Γ. Βελένη το κύριο τμήμα του φρουρίου έχει σχήμα κανονικού σχεδόν πενταγώνου στην περίμετρο του οποίου διατάσσονται θολωτοί χώροι που διαμορφώνουν στο κέντρο μια μεγάλη εσωτερική αυλή.

Η κύρια πύλη βρίσκεται στη βόρεια πλευρά προς την ξηρά και την προσεγγίζει

κάνει αφού περάσει ένυδρη τάφρο. Εκτός από την κύρια πύλη υπάρχει μια μικρότερη στην ανατολική πλευρά, η οποία συνδέει την τάφρο με την εσωτερική αυλή. Το κυρίως εσωτερικό πεντάγωνο φαίνεται ότι αποτελεί και τον αρχικό πυρήνα του οχυρού, ενώ ο περίτεχνος επιθαλάσσιος προμαχώνας αποτελεί μεταγενέστερη κατασκευαστική

φάση.

Μέσα στο κάστρο, στο ανατολικό τμήμα της νότιας πτέρυγας, υψώνεται μικρός ναός αφιερωμένος στη μνήμη των **Αγ. Αναργύρων**.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το κάστρο χρησιμοποιήθηκε τα μεταγενέστερα χρόνια από την ελληνική κυβέρνηση για φυλακές κρατουμένων. Οι κατασκευές των φυλακών με τις αίθουσες των κρατουμένων και τους βοηθητικούς τους χώρους βρίσκονται στη

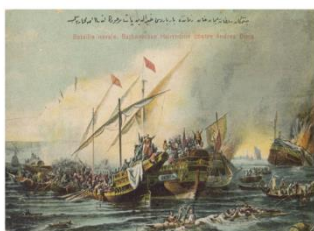
νοτιοδυτική πτέρυγα του κάστρου. Ένας μεγάλος εξώστης από οπλισμένο σκυρόδεμα υψώνεται ελεύθερα μέσα στην εσωτερική αυλή , συνδέοντας τα κελιά με τους χώρους διοίκησης των φυλακών που βρίσκονται πάνω στην ανατολική πτέρυγα του φρουρίου.

β. Ως φρούριο εκτέλεσε το σκοπό του; (δύο αναφορές)

1η αναφορά

Με την έκρηξη της επανάστασης του 1821 οι Σουλιώτες θέλησαν να καταλάβουν την Πρέβεζα χωρίς να το κατορθώσουν .Το Σεπτέμβριο του 1828, παραμονή της εορτής του Σταυρού, αναφέρεται η παραβίαση της εισόδου του Αμβρακικού Κόλπου από 4 Υδραϊκά πλοία που κατέλαβαν στη συνέχεια τη Βόνιτσα. Η επιχείρηση έγινε με εντολή της Κυβέρνησης του Καποδίστρια με σκοπό να κυριεύσουν το κάστρο της Βόνιτσας για να περιληφθεί η περιοχή στα όρια του νέου ελληνικού κράτους.

Τα πλοία 4 μίστικα και 2 σαλούπες περίμεναν στην είσοδο του Αμβρακικού κόλπου και όταν έβαλε μάλιστα μπήκαν στον Αμβρακικό πυροβολούμενα από τα πυροβολεία των φρουρίων Παντοκράτορα, Αγ. Γεωργίου και Ακτίου.

Κατά την επιχείρηση εκείνη που έμεινε γνωστή στην τοπική παράδοση με την ονομασία "**τα μίστικα**" το οχυρό του Παντοκράτορα κανονιοβολήθηκε και υπέστη ζημιές. Μίστικα λέγονταν τα μικρά πλοία, 50 με 60 τόνων με ίσιο πάτο που μπορούσαν να πλέουν στα ρηχά νερά.

Το σχετικό πρεβεζάνικο δημοτικό τραγούδι αναφέρει:

*"Παρασκευή το γιόμα, η ώρα τις επτά,
μπουκάρουν δυο σαλούπες, τέσσερα μίστικα.*

Γυρίζουν τριγυρίζουν στον Παντοκράτορα

γυρίζει το παπόρι, ρίχνει μια κανονιά

τσακίζει τα μποντένια, ραγίζει τα γυαλιά

κι οι Τούρκοι κατεβαίνουν στα Παλιοσάραγα.

Σταυρέ μου σταυρωμένε που σε δοξάζουμε

Βάλε μας το μαΐστρο, για να μπουκάρουμε.

Σταυρέ μου, σταυρωμένε που σ' έχουμε ψηλά

Βόηθα μας να διαβούμε να πάμ' στη Βόνιτσα.

2^η αναφορά:

Κατά τον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897, και αφού το 1879 είχαν ορισθεί νέα σύνορα Ελλάδας και Τουρκίας και το μεν Άκτιο ανήκε στην Ελλάδα ενώ η Πρέβεζα στην Τουρκία,

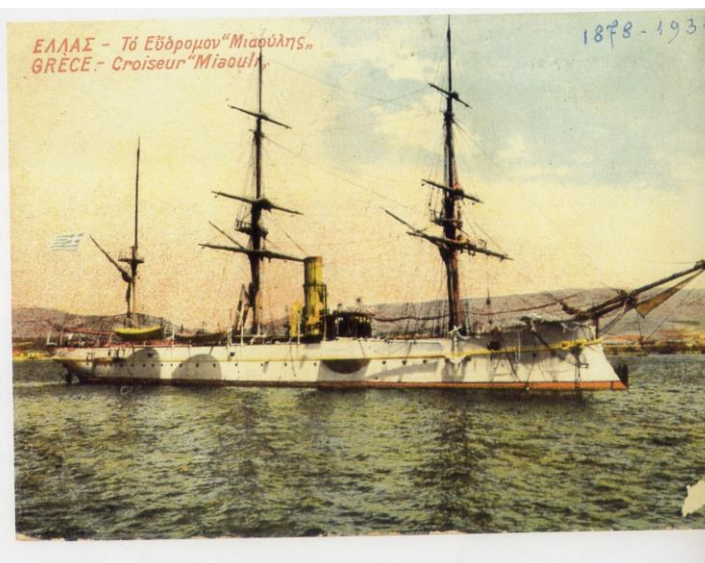
αποφασίσθηκε η προσβολή της Πρέβεζας από Ελληνική ναυτική μοίρα με στόχο την κατάληψή της και τη διακοπή αποστολής προμηθειών στον

Τουρκικό στρατό μέσω του στομίου της Αμβρακικού. Η ναυτική μοίρα της οποίας με ένα τμήμα της που βρισκόταν μέσα στον Αμβρακικό κόλπο πριν από την κήρυξη του πολέμου θα βομβάρδιζε τα φρούρια μέσα στον Αμβρακικό ενώ το άλλο τμήμα της που βρισκόταν στο Ιόνιο,

ξεκινώντας από τη Λευκάδα θα προσπαθούσε να κάμψει την αντίσταση των οχυρών προς την πλευρά του Ιονίου και να φθάσει στην Πρέβεζα. Το τμήμα της μοίρας του Ιονίου φθάνοντας σε απόσταση 4.500 μ. από τα εξωτερικά οχυρά Χαμηδιέ και Παντοκράτορα, άρχισε να βάλλει χωρίς όμως σημαντικά αποτελέσματα.

Κατά τον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 η μοίρα του Ιονίου, αποτελούμενη από το εύδρομο "Ναύαρχος Μιαούλης", τη θωρηκτοβαρίδα "Βασίλειος Γεωργίου", τον ατμομυοδρόμονα "Ευρώτας" και το θωρηκτό "Σπέτσαι", προσπάθησε ανεπιτυχώς να αποκόψει την επικοινωνία των Τούρκων της Πρέβεζας με την υπόλοιπη Ηπειρο.

34. 1897. Το θωρηκτό "Σπέτσαι".
34. 1897. The Greek battleship "Spetsai".

85. 1897. Το εύδρομον "Μιαούλης".
85. 1897. The Greek battleship "Miaoulis".

86. 1897. Ο ατμομυοδρόμον "Ευρώτας".
86. 1897. The Greek battleship "Evrotas".

Ο κανονιοβολισμός συνεχίσθηκε και την επόμενη μέρα από όλα τα πλοία με αποτέλεσμα κάποιες σοβαρές ζημιές στα ίδια τα οχυρά.

Παρόλο που στην ενδιάμεση νύκτα της όλης επιχείρησης ένα από τα ελληνικά πλοία με μεγάλο κίνδυνο, κατόρθωσε να προσπεράσει το φρούριο Παντοκράτορα για να κτυπήσει πιά αποτελεσματικά από τα ανατολικά τα πυροβολεία του που ήταν στραμμένα προς τη Λευκάδα, τελικά δεν μπόρεσε το Ελληνικό ναυτικό να έχει ουσιαστικό αποτέλεσμα και έπλευσε ξανά στη Λευκάδα.

ΚΑΣΤΡΟ ΑΓ.ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Α) ΟΝΟΜΑΣΙΑ-ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ

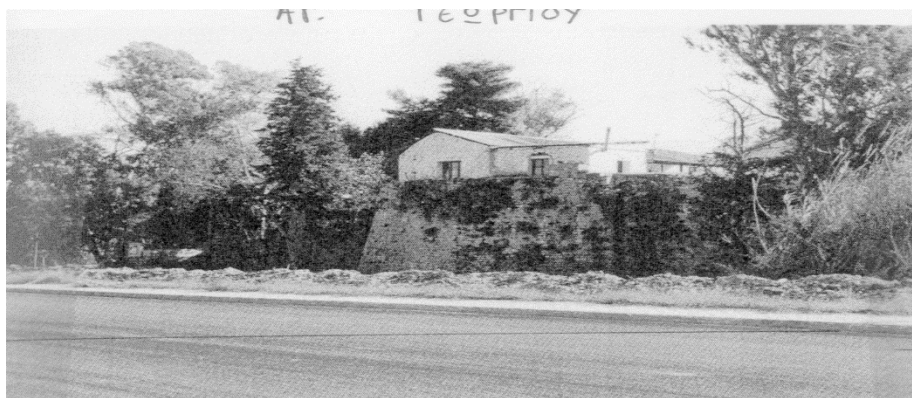
Σχεδόν μαζί με την κατασκευή της τάφρου (ντάπιας) ο Αλή πασάς κατασκεύασε το φρούριο του Αγ. Γεωργίου ή Γενή Καλέ (τούρκικα), στο νοτιότερο άκρο της παλιάς πόλης της Πρέβεζας. Μέσα στο κάστρο υπήρχε ναός του Αγ. Γεωργίου -στον οποίο οφείλεται η ονομασία του κάστρου-που μετατράπηκε σε πυριτιδαποθήκη από τους Τούρκους .

Γ) ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ

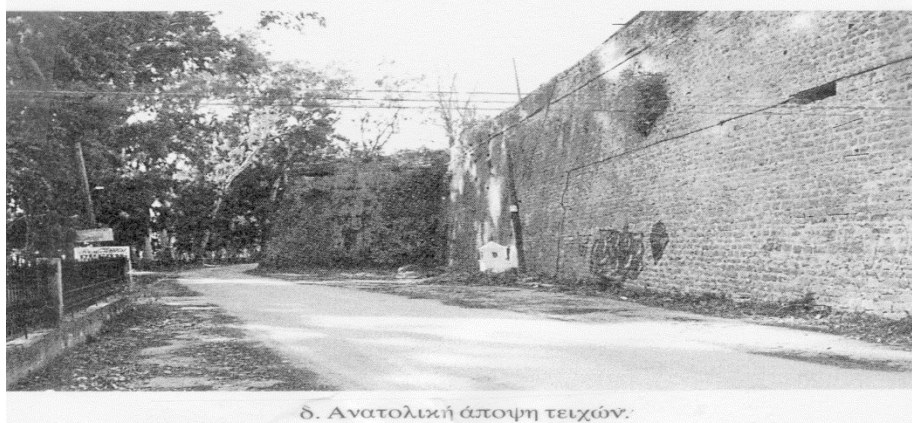
Αποτελεί ένα κλασικό δείγμα των οχυρώσεων του Αλή πασά. Η τοιχοποιία του έχει τα ίδια κατασκευαστικά στοιχεία με τα περισσότερα τμήματα του φρουρίου του Αγ. Ανδρέα. Σύμφωνα με τον Γ. Βελένη το κάστρο είχε μήκος 200μ. και πλάτος 75μ. Το σχήμα που επελέγη είναι εκείνο της περικλειστης εσωτερικής αυλής και του περιμετρικού τείχους εφοδιασμένο με προμαχώνες σε κάθε αλλαγή πορείας της χάραξης. Στη βόρεια πλευρά του οχυρού , όπου και η πύλη εισόδου, διακρίνονται δύο πολυγωνικοί προμαχώνες με κεκλιμένες εξωτερικές επιφάνειες. Το υπόλοιπο οχυρό καταλήγει σε άλλο ογκώδη ακανόνιστο προμαχώνα προς νότο κοντά στη θάλασσα. Κατάλληλα διαμορφωμένα , με

πολλαπλές γωνίες , παρουσιάζονται τα τείχη , γεγονός που απορρέει από τη μορφολογία του εδάφους. Ολόκληρο το εσωτερικό των τειχών και των προμαχώνων αποτελείται από καμάρες. Στην περίμετρο του οχυρού είχαν τοποθετηθεί 15 περίπου θέσεις τηλεβόων , με δραστικό μέτωπο κυρίως προς τη μεριά της θάλασσας. Σε αυτό το φρούριο υπήρχαν οι αποθήκες πολεμοφοδίων.

γ. Δυτική άποψη.

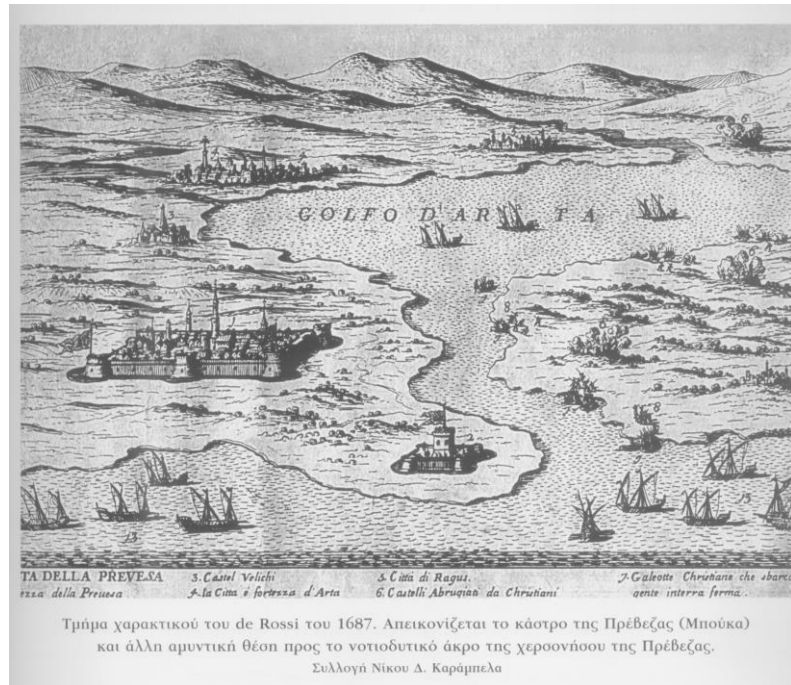

δ. Ανατολική άποψη τειχών.

ΚΑΣΤΡΟ ΜΠΟΥΚΑΣ

Α) ΟΝΟΜΑΣΙΑ-ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ

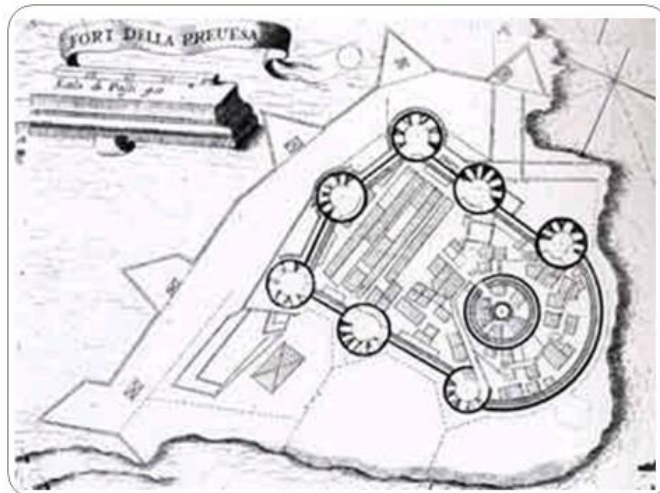
Στην τοποθεσία των σημερινών ιαματικών λουτρών βρισκόταν το πρώτο φρούριο της Πρέβεζας το επονομαζόμενο κάστρο Μπούκας (λατινικά

bucca=στόμιο) επειδή βρισκόταν στο στενότερο σημείο του στομίου του Αμβρακικού κόλπου. Στη συνέχεια πήρε την ονομασία «Παλιοσάραγα=παλιό σεράι», επειδή στο σημείο αυτό έχτισε ο Αλή πασάς το παλάτι του. Είναι αυτό το φρούριο που σε πλήθος απεικονίσεων (σχεδιαγραμμάτων) των βενετικών κρατικών αρχείων εμφανίζεται ως το κύριο οχυρό της Πρέβεζας (fortezza/piazza di Prevesa).

Το κάστρο(ιστορική αναδρομή)

Επρόκειτο για σημαντικό όσο και ισχυρό κάστρο. Έλεγχε το λιμάνι της Πρέβεζας

όσο και το στόμιο του Αμβρακικού κόλπου. Λειτουργούσε ως βάση της στρατιωτικής διοίκησης και φρουράς της πόλης. Αποτελούσε τετράγωνο οχυρό με πολυγωνικούς πύργους(torrigioni). Η κατασκευή του άρχισε το 1495 από τους Τούρκους και ολοκληρώθηκε στις αρχές του 16^{ου} αιώνα από τους

Βενετούς.

Το 1684, ο Morosini στα πλαίσια εκστρατείας του κατέλαβε το φρούριο «... Η φυσική οχύρωση του φρουρίου που δέσποζε στην είσοδο του Αμβρακικού και η συγκέντρωση σ' αυτό αρκετών Οθωμανών που είχαν σπεύσει για την ενίσχυσή του από τις γειτονικές περιοχές του Μαργαριτίου και της Παραμυθιάς ,το καθιστούσαν δυσπρόρητο. Εξάλλου το στενό στόμιο του κόλπου , που το επιτηρούσαν τα πυροβόλα του φρουρίου, δημιουργούσε πρόσθετα προβλήματα στους Βενετούς και στους συμμάχους τους , γιατί περιόριζε τη δυνατότητα των ελιγμών στα μεγάλα πολεμικά πλοία και καθιστούσε δυσχερή την απόβαση στρατιωτικών δυνάμεων...οι Τούρκοι , τοποθετώντας σε επίκαιρες θέσεις οκτώ βαριά κανόνια και κατασκευάζοντας αναχώματα και άλλα οχυρωματικά έργα στο σημείο εκείνο της παραλίας , όπου περίμεναν να γίνει απόβαση , οργάνωσαν αποτελεσματικά την άμυνά τους..όμως χάρη σε στρατηγήματα του Morosini και των στρατιωτικών αξιωματούχων του παραπλανήθηκαν οι Τούρκοι υπερασπιστές της Πρέβεζας...οι Έλληνες (σύμμαχοι των Βενετών) απέκλεισαν κάθε δυνατότητα πρόσβασης τουρκικών ενισχύσεων προς το φρούριο που βαλλόταν συνεχώς από το πυροβολικό των Βενετών ...τέλος στις 28 Σεπτεμβρίου του 1684...οι Τούρκοι(1.500 περίπου) δέχτηκαν ν' αποχωρήσουν...», απόσπασμα από τα κρατικά αρχεία της Βενετίας. Ο Morosini έκανε πολλές προσθήκες , ώστε ένα φρούριο του 15^{ου} -16^{ου} αιώνα να προσαρμοστεί στις απαιτήσεις του προηγμένου πλέον πυροβολικού του τέλους του 17 ου αιώνα. Το 1701 , σύμφωνα με τους όρους της συνθήκης του Κάρλοβιτς (1699) κατεδαφίστηκε το φρούριο. Όταν η Πρέβεζα πέρασε οριστικά στα χέρια πάλι των Τούρκων ,το 1807, ο Αλή πασάς κατασκεύασε λαμπρό ανάκτορο «...επί των ερείπιών του φρουρίου», σύμφωνα με τον Π. Φουρίκη , πριν παραδώσει την διοίκηση της πόλης στον γιό του Βελή. Κατά τα γεγονότα της κατατρόπωσης του Αλή το 1820, πυρπολήθηκαν τα σεράγια του στη θέση Μπούκα και πιθανότατα να αποξηλώθηκαν και όσες κατασκευές θα είχαν διασωθεί μέχρι τότε από το αρχικό φρούριο .

Τα ερείπια του Κάστρου της Μπούκας χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή άλλων κτισμάτων. Οι πέτρες που υπάρχουν σήμερα εκεί διάσπαρτες, δίπλα στο μνημείο του Ναύτη είναι από εκείνη την εποχή.

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΠΑΡΑΛΙΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ-ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΑΣ

Σήμερα η διαδρομή από την παραλία της Πρέβεζας έως τον Παντοκράτορα είναι από τις πιο όμορφες της Περιοχής. Πάρα πολλοί σήμερα κάνουν αυτή τη διαδρομή καθημερινά περπατώντας για χαλάρωση και για λόγους υγείας.

Στη νεότερη εποχή μπορούμε να θυμηθούμε μερικά σημεία της που συνδέθηκαν με τη διασκέδαση ή την άθληση των Πρεβεζάνων.

Το Τουριστικό περίπτερο που στις δεκαετίες 60,70 και 80 συγκέντρωνε πλήθος κόσμου για καφέ, χορούς μέχρι πολιτικές συγκεντρώσεις.

Δίπλα από το μνημείο του Ναύτη για αρκετά χρόνια λειτουργούσε ο θαλάσσιος χώρος σαν κολυμβητήριο που γίνονταν αγώνες κολύμβησης και πόλο.

Το παλιό καφενείο που αργότερα έγινε επί Δημαρχίας κ. Νίκου Γιαννούλη μετατράπηκε στο γνωστό Δημοτικό Καφενείο συγκεντρώνοντας πλήθος κόσμου.

Τα Ιαματικά Λουτρά με πλήθος επισκεπτών από όλα τα μέρη της Ελλάδας αλλά και τόπος συνάντησης Πρεβεζάνων ηλικιωμένων.

Στη θέση του σημερινού κολυμβητηρίου λειτούργησε και ένα από τα πρώτα γήπεδα τένις με κοκκινόχωμα όπως το ΡΟΛΑΝ ΓΚΑΡΟΣ.

Η παραλία της Κυανής Ακτής συγκέντρωνε όλους τους Πρεβεζάνους για μπάνιο τα καλοκαίρια που επιδίδονταν στο γνωστό άθλημα της ρακέτας με μεγάλη επιτυχία. Υπήρχαν επίσης κανό και θαλάσσια ποδήλατα.

Το κέντρο της Κυανής Ακτής, δίπλα στο κύμα κυριολεκτικά, γνώρισε μεγάλες δόξες κατά τη βραδινή διασκέδαση αλλά και το

μεσημεράκι για το απαραίτητο ουζάκι.

Δίπλα υπήρχε κάμπινγκ που έσφυζε και αυτό από ζωή όλες τις ώρες.

Ανεβαίνοντας συναντούσαμε τα εξοχικά κέντρα ΑΓΡΑΜΠΕΛΗ, ΠΑΝΟΡΑΜΑ και ΛΟΥΚΙΑ όλα γεμάτα κίνηση κατά την καλοκαιρινή περίοδο. Το κέντρο ΛΟΥΚΙΑ ήταν και τόπος συνάντησης γυμνασιόπαιδων στο σκασιαρχείο.

Στον ελαιώνα απέναντι ήταν τόπος συνάντησης παικτών του παιχνιδιού <αμπαλί> με τις ξύλινες σφαίρες.

Η περιοχή του Αγ. Γεωργίου ήταν τόπος συνάντησης για την Καθαρή Δευτέρα και την Πρωτομαγιά.

Στο χώρο δίπλα στο Κάστρο του Παντοκράτορα γίνονται και γίνεται διαγωνισμός πετάγματος των χαρταετών ,αλλά και χώρος τοπικών πανηγυριών και συναυλιών.

Αυτά τα λίγα περιληπτικά σας αναφέραμε σήμερα στα πλαίσια των εκδηλώσεων για τα 100 χρόνια από την απελευθέρωση της Πρέβεζας. Πιστεύουμε ότι σας δώσαμε την ευκαιρία να θυμηθείτε μαζί μας στιγμές του χώρου και του χρόνου της ιστορίας της περιοχής μας. Οι παραπάνω αναφορές είναι μια συλλογική προσπάθεια των μαθητών της ΣΤ'τάξης του σχολείου μας με την παρότρυνση του Δ/ντή μας κ. Παναγιώτη Παπαδάτου και τη βοήθεια της δασκάλας μας κ. Μαρίνας Ντούσκα.

Μαθητές ΣΤ'τάξης

- **Αλεξανδρής Δημήτρης**
- **Αλέξη Ουρανία**
- **Αυδίκου Άννα**
- **Βανιώτης Δημήτρης**
- **Κύρλας Σταύρος**
- **Λαζαρίδου Βασιλική**
- **Λάζρι Σύλας**
- **Νάνου Έφη**
- **Ντούσκα Δήμητρα**
- **Ουτσκούνης Γιάννης**
- **Παπαδάκη Ειρήνη**
- **Ρούσσου Ναταλία**
- **Σιάρκος Ιωάννης**
- **Τσούτσουρα Σουζάνα**